

Izkušnja je pokazala, da so vsi poskusi dosedaj bili zastonj, in da se torej priporoča zakonita ureditev, ki edino daje poročstvo. Moja vlada vidi v rešitvi jezikovnega vprašanja dejanje pravičnosti in državne previdnosti. V zaupanju v dobro voljo vseh strank bo vse poskusila, da čim preje osvobodi državo od njenega najhujšega zla. Ravno tako je pa moja vlada tudi dolžna, da neizpremenjeno ohrani enotnost jezika v gotovih sferah uprave kot starodavno izkušeno napravo. Nikdar se ne dajo doseči uspehi s tem, da se zavira ljudsko zastopstvo. Tudi skupni interesi cesarstva se s tem oškodujejo.

Če bo kmalu treba urediti gospodarske odnose med obema državnima polovicama, bo krepko sodelovanje državnega zbora neobhodno potrebno, da se oba dela zadovoljita z nagodbo. Vedno gledam na skupno korist svojih narodov, in njih sreča je moje zadovoljstvo. Zato želim, da uživajte svoje ustavne pravice, spoznate kot boljši del mirni, organični razvoj teh pravic narodnega življenja. V svobodnem, bratskem delovanju naredite mir, ki odgovarja potrebam našega časa, in varujte, kot vaši očetje, to državo, ki daje vsem svojim narodom enako varstvo, in dajte prihodnjim rodovom lep vzgled, kako se želje posameznikov združujejo s skupnim blagom. Delajte gospodje, in videli boste, da bo delalo vse ljudstvo, in blagoslov Najvišjega bo na vašem delu!

Prestolni ogovor je razvil jasen program. Vlada se je postavila strogo na centralistično stališče, izrekla se je za uvedenje nemškega državnega jezika in zoper tisto ravnopravnost, ki je v državnih osnovnih zakonih zagotovljena vsem narodom v državi.

Umevno je, da je ta del vladnega programa obudil mej Slovani skrajno ogorčenje. Vlada je s tem programom napovedala slovanskim narodom boj, zakaj z vlado, ki ne priznava narodne ravnopravnosti ni nobenega praktiranja, slovanski narodi ne morejo proti taki vladi postopati drugače, kakor da jo skušajo strmoglaviti.

Vabilo k družbi sv. Mohorja.

Zopet se približuje čas, ko se treba upisati v družbo sv. Mohorja. Vabimo torej svoje rojake, drage Slovence in Slovenke, širom naše domovine, a tudi vse one naše brate, ki so morali zapustiti rodno svojo zemljo in sedaj žive na ptujem, da se zberó vsi pod zastavo Mohorjeve družbe, da pristopijo in tako priskrbe za nje nadaljni procvit. Vsak Slovenec, vsaka Slovenka šteje si v sveto versko in narodno dolžnost, da je ud te družbe! Pristopajte ji sedaj zopet v prav obilnem številu, da bodo v jeseni naše družbene knjige zopet romale v kar največji množini po vsem Slovenskem, da je ne bo hiše in rodbine slovenske, kjer bi se ne prebirale Mohorjeve knjige, ki podajajo toliko primerne berila, koristnega pouka in kratkočasnega razvedrila.

Zato bodi naše geslo: družba sv. Mohorja ne sme nazadovati, marveč mora povsod napredovati, kjer je le

mogoče. Mnogo je še krajev, kjer bi se moglo število naših udov-Mohorjanov še znatno povišati. Zato ostanejo naj družbi zvesti vsi njeni sedanji udje, a pristopi naj tudi čim več novih!

Književni dar, ki se udom pripravlja in deloma v družbeni tiskarni že pridno tiska, je za letos ta-le:

1. „Zgodbe sv. pisma“, VIII. snopič. — Mnogo prerano nam je zamrl gosp. profesor bogoslovja dr. Frančišek Lampé, ki si je pri Mohorjanih postavil neminljiv spominek s svojimi „Zgodbami“. Krasnega dela ni mogel dovršiti. Nadaljuje to delo na isti način profesor bogoslovja v Ljubljani, preč. gosp. dr. Jan. Ev. Krek. Delo se ne bo pretrgalo. „Zgodbe“ bi pač ne smele manjkati v nobeni slovenski družini!

2. „Pamet in vera. Slovenskemu narodu v potrditev sv. vere“. Tega, našim časom jako potrebnega dela, katero spisuje gosp. župnik J. M. Seigerschmied, izide letos I. zvezek. Gospod pisatelj v njem pojasnjuje z umstvenimi dokazi in mnogimi izgledi temeljne resnice naše vere o Jezusu Kristusu, sveti cerkvi, o vstajenju mrtvih in božji previdnosti. Delo zasluži čim največ bralcev. — Naše častite poverjenike in družnike moremo opozoriti, da letos ne izide molitvena knjiga. Družbena knjiga „Pamet in vera“ ni molitvenik, ampak poučna apologetična (bogoslovska) knjiga v večji obliki na 10 tiskanih polah, v obliki kakor lanska knjiga Anton Martin Slomšek. Zatorej ni treba dodajati veznine za molitvenik.

3. „Umni kletar“. Spisal gosp. učitelj A. Kosi. Opisuje jako dobro in temeljito umno kletarstvo. Na 8 polah dodanih je mnogo lepih podob, ki vsebino dobro pojasnjuje.

4. „Za srečo!“ V tej obširni povesti, ki obsega 12 pol v obliki „Večernic“, nam slika marljivi naš pripovedovalec gosp. Fr. Malograjski življenje in trpljenje slovenskih izseljencev. Povest bo zanimala vse bralce.

5. „Slovenskih večernic“ 53. zvezek obsega štiri lepe povesti, kratkočasno igro „Ne vdajmo se!“, temeljit pouk o novem dohodninskem davku, več pesmij i. t. d.

6. „Koledar za l. 1902“ bo izšel v dosedanji že priljubljeni obliki s kolikor mogoče raznovrstno, poučno in kratkočasno vsebino.

To je torej naš letošnji književni dar. Slovenci, na Vas je, da te knjige romajo v čim največjem številu med naš narod, da se naša družba razširi povsodi! — Gg. poverjenike še posebej prosimo, da tudi letos trudoljubivo nabirajo širom domovine raztresena krdela Mohorjanov in jih upisujejo v našo družbo. Nabiralne pole z denarjem naj se odboru dpošiljajo do dne 5. marcija. Mnogo truda, sitnostij in nepotrebnih stroškov provzročajo nam tisti, ki nam ne dpošljejo ob pravem času udnine!

Posamezne ude in take kraje, ki nimajo 15 udov, pa prijazno opozarjamo, da morajo po družbenih pravilih letnini (2 kroni) dodati še 40 vinarjev za upravne stroške, namreč za zavoj, spremnico s kolekom, delo itd. Seveda morajo potem poštnino, ki znaša veliko več, še sami plačati.

Mili Bog naj blagoslovi naše delo in geslo za Mohorjevo družbo bodi: „Ne nazaj in navzdol, marveč vselej naprej in navzgor!“

V Celovcu, dné 30. prosinca 1901. Odbor.

Politični pregled.

Državni zbor se je sešel dne 31. januarja, a že prva seja je pokazala, da ne bo manjkalo viharjev. Prvi seji je predsedoval starosta vseh poslancev, dr. Weigel. Ko je ministrski predsednik dr. Körber vstopil v dvorano, so češki socialisti proti njemu hrupno demonstrirali, tako tudi, ko je odhajal. Weigel je pozdravil zbornico. Ko se je klicalo cesarju „Slava“ so se odstranili nemški radikalci in socialni demokratje. Čehi so zahtevali, naj Weigel zbornico pozdravi tudi v poljskem jeziku, a to se ni zgodilo. Ko je predsednik omenil umrlo angleško kraljico, so nemški radikalci demonstrirali zoper Angleže in za Bure. Po pozdravu so poslanci storili obljubo, in je bila s tem seja končana. — Druga seja je bila po prestolnem govoru v torek dne 5. februarja. V tej seji so češki in hrvaški poslanci podali pravna zavarovanja glede državnopravne uredbe. Nemški radikalci so razgrajali, naj se govori samo nemško. Podanih je bilo vse polno protestov zoper volitve. Starosta dr. Weigel je predlagal, naj se za volitev predsedništva skliče seja na soboto, nemške stranke pa so zahtevale, naj bo seja v petek in to je tudi obveljalo. Danes bo torej volitev predsedništva. Sedaj je še popolnoma negotovo, kdo da postane predsednik, odločili bodo pač Poljaki. V tej seji bodo Čehi nasvetovali, naj se na prestolni ogovor odgovori s posebno adreso, in naj se v to svrhu izvoli poseben adresni odsek. Ta predlog bo utemeljeval poslanec dr. Stransky, jeden najbolj rezkih govornikov izmed vseh Čehov. Razvila se bo na vsak način velika razprava, vendar je že danes gotovo, da se adresni odsek ne bo volil, in da se torej tudi adresa ne sklene. Nemci tega nočejo, ker se boje, da bi se državni zbor izrekel za ravnopravnost vseh narodov, in da bi zahteval za posamezne dežele večjo samostalnost. Nemci so pridobili Poljake in ž njih pomočjo bo češki predlog odklonjen. Nekoliko pa bo ta razprava položaj vendar osvetila, in zato se s splošno napetostjo pričakuje.

Stranke v drž. zboru so se že vse konstituirale. Nemške stranke so se skrčile, ker se je prejšnji centrum združil z nemško katoliško stranko v jeden sam klub. Nasprotno pa se je število slovanskih strank pomnožilo. Jugoslovanski poslanci so se razcepili v dva tabora, češki poslanci pa kar na tri. Narodni Malorusi imajo svoj klub in poljska ljudska stranka tudi svojega. V tem ko imajo nemške stranke svojo „Gemeinbürgschaft“, katera jih vse veže v jedno celoto, ni mej slovanskimi strankami nobene vezi, nasprotno, Poljaki so se Nemcem močno približali in bodo bržčas hodili ž njimi roko v roki.

Hrvatsko-slovenski klub in slovanski centrum. — Jugoslovanski državni poslanci so se razcepili. Dr. Šusteršič je pri pogajanjih zaradi ustanovitve skupnega kluba izjavil, da se napredni slovenski poslanci na noben način ne smejo sprejeti v skupni klub, in ker so se temu razni poslanci ustavljali je ustanovil „Slovanski centrum“. Temu so pristopili slovenski poslanci Šusteršič, Pfeifer, Povše, Vencajz, Pogačnik, Žitnik, Berks, Žičkar in Gregorčič, vrh tega češka klerikalca Stojan in Hrubau in štirje vladni Rusini. Ostali jugoslovanski poslanci so izjavili, da vstopijo v slovanski centrum samo, če se sprejmejo tudi slovenski napredni poslanci, a ker tega ni bilo možno doseči, so ustanovili poseben

klub, kateremu so pristopili poslanci Biankini, Borčič, Ferjančič, Ferri, Gabršček, Ivčević, Klaić, Perič, Plantan, Ploj, Robič, Spinčič. Šupek, Tavčar, Vuković in Zaffron, ki so izvolili predsednikom dr. Ivčevića, njegovim namestnikom pa dr. Ploja ter izdali naslednjo programatično izjavo: „Hrvatsko-slovenski klub, stoječ na krščanski podlagi, zavzemati se hoče z vsemi zakonitimi sredstvi za narodne pravice Hrvatov in Slovencev in njih vsestranski napredek na kulturnem in gospodarskem polju. Posebno pozornost bode posvetil vprašanju zgradbe nujnih železnic v južnih pokrajinah monarhije. Pripravljen je vzajemno podpirati opravičene zahteve vseh ostalih slovanskih narodov ter v to svrho stopiti v čim ožjo zvezo z njihovimi zastopniki. Uvažuje prepričanje onih svojih članov, kateri so za oživotvorenje hrvatskega državnega prava ter jemlje na znanje pravno zabrambo, ki se je izročila poslanski zbornici dne 5. februarja l 1901.“ — Program hrvatsko-slovenskemu klubu je tak, da mu ne more nihče ugovarjati, niti klerikalec niti liberalec in je zategadelj pričakovati, da se mu pridružita vsaj še Berks in Žičkar. Seveda bi klub tudi vse druge slovenske poslance z veseljem sprejel. To je želeti, ker bo potem ta klub, ki je po številu članom jednodnostni pravi zastopnik južnih Slovanov in se bo kot kat. uvaževal, toliko vplivnejši, dočim „slovanski centrum“ že zategadelj ne more kriti veljave, ker so v njem združeni tudi taki elementi, ki sami sploh ne morejo priti do veljave, katerih pripadnost „centrum“ pa jemlje temu značaj nekacega refugija za tiste, ki drugod ne morejo priti pod streho.

Alojzij baron Pražak. Dne 31. januarja je umrl tisti nekdanji avstrijski minister pridobil za slovanski narod še največ zaslug. To je baron Alojzij Pražak, češki minister in nekaj let, od 1881. do 1888. l. vodja justičnega ministrstva v Taaffejevem kabinetu. Pražak je l. 1882. izdal tisto jezikovno naredbo, s katero je pri sodiščih slovenskemu jeziku zagotovil vsaj nekoliko ravnopravnosti.

Ogrska. — V ogrskem državnem zboru so hrupni prizori v prvi seji dunajskega parlamenta našli odmev. Poslanec Pichler je vlado interpeliral, kaj bo, če avstrijski parlament ne bo sposoben za delo. Ministrski predsednik Szell je odgovoril, da je vlada že pripravljena na to. To se pravi, vlada se bo okoristila tega, in to je povse naravno.

Balkan. — V Srbiji so prepovedali listom, ščuvati zoper Avstrijo, v Bolgarijo pa hoče baje vlada razpustiti tiste komiteje, ki delajo na osvobojenje Macedonije izpod turškega jarma. To potrjuje, da so resnične tiste vesti, ki krožijo po listih, da je mej Avstrijo in Srbijo nastala velika napetost, in da je nakupičenega na Balkanu mnogo smodnika.

Vojna v južni Afriki. — Vesti z južno-afriškega bojišča postajajo če dalje redkejše; zdaj in zdaj se sicer poroča, da so dosegli danes Buri, jutri pa Angleži kak majhen uspeh, vendar kaže vse, da Angleži mnogo prikrivajo. O tem ni dvoma, da se Angležem silno slabo godi. Buri so tako-rekoč gospodarji celega južnoafriškega terena, angleška armada pa ni v stanu jih ukrotiti. K temu je pa prišla še kuga. Celo angleški listi sami priznavajo, da je v angleški armadi začel rzsajati črevesni katar, prav za prav tifus, ki požanje vsak teden na stotine vojakov. Še nikdar ni bilo toliko bolnikov kakor sedaj. Povprek je vsak teden 20.000 vojakov v bolnici. O ostali armadi se poroča, da nima ne obleke, ne obutve, ne hrane. V očigled takim razmeram je prav verjetno, da bo nemški cesar, čim se vrne iz Londona, sprejel Krügerja v avdijenci in poskusil posredovati mej Angleži in mej Buri v svrhu miru.